

VZDELÁVANIE

FRODOVA CESTA

Kapitola XXXVII.

Cesta poznania (6. časť)
Národné parky (II.)

Milí mladí priatelia,

Často rozmýšľam nad tým, čo asi hovoria priemernému slovenskému maturantovi názvy: NAPANT, Veľká Fatra, Slovenský raj, Slovenský kras, Muránska planina, Poloniny, PIENAP, Malá Fatra, TANAP. Vedia alebo aspoň tušia, že ide o názvy našich národných parkov? A čo je ešte dôležitejšie – koľko z nich počas svojho života navštívili s rodičmi, priateľmi, počas školského výletu...?

Stretávam sa často s deťmi a mladými ľuďmi, ktorí vám vymenujú všetky destinácie na španielskom či chorvátskom pobreží zo severu na juh a od západu na východ, ale ostanú zarazení pri otázke ako sa volá kopiec za ich domom, miestny potok, dolina tri kilometre od ich bydliska. Často nekriticky obdivujeme iné krajiny. Tráva sa nám zdá akási zelenšia, jazerá blankytnejšie, motýle pestrejšie... Slovensko je pritom nádherná krajina. My, ktorí sme ju ohmatali chodidlami, ovažili nosom, pohľadili očami..., o tom vieme. Vám ostatným to odporúčam urobiť.

K vlastenectvu nás nevychováva futbalový či hokejový zápas. Vlastenectvo nie je o podnapitom ručaní „Slovenskooooo“, o rasovej a národnostnej neznášanlivosti, o rétorických frázach. Vlastenectvo je o hrdosti. A hrdosť je o poznaní.

Kto zažil prítomie roklín Slovenského raja, kto kráčať vlniacimi sa lúkami Polonín, kto videl východ Slnka z tatranského končára, kto počul cval huculov po Muránskej planine..., je predurčený zaľúbiť sa do tejto krajiny.

Závidíme iným krajinám ich čistotu a úctu k prírode, nezávidíme im prírodu samotnú. Slovensko je krásna krajina, ktorú nedoceňujú iba jej vlastní obyvatelia.

Vaše listy, kresby, fotografie... očakávam do 10. novembra na adrese: Slovenská agentúra životného prostredia, ENVIROMAGAZÍN, „Frodova cesta“, Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica

Obálku označte: „Prísne tajné! Len pre Froda“.

Majte sa krásne!

Frodo z Liptovského Mikuláša

hobitka diera pod Kopcom č. 72584/IV

Vyskúšajte si svoje vedomosti

Národný park
Muránska planina

1. NP Muránska planina sa nachádza v západnej časti Slovenského rudohoria. Orograficky patrí do subprovincie Vnútorne Západné Karpaty. Na jeho území sa stretávajú štyri geomorfologické celky: Veporské vrchy, Spišsko-gemerský kras, Stolické vrchy a Horehronské podolie. Dôsledkom toho je veľmi pestrý reliéf. Na území národného parku sa strieda krasový reliéf na triasových vápencoch, ktorý tvorí centrálnu časť národného parku a nekrasový reliéf, čiže normálny riečny reliéf na prevažne pa-

leozoických kryštálických bridliciach a granitoidoch a na neogénnych sedimentoch Breznianskej kotliny. Najvyšším vrchom NP, vysokým 1 439 metrov je:

- A. Cigánka
- B. Fabova hoľa
- C. Klak

2. Muránsky kras patrí k najtypickejším krasovým územiám Slovenska. Nachádza sa tu viac ako 250 jaskýň, 15 priepastí, vyše 50 ponorov a vyvieraciek, ako aj množstvo povrchových krasových javov – škrapy, krasové jamy, tiesňavy, skalné veže a ihly, skalné brány. Najdlhšou jaskyňou je:

- A. Bobačka
- B. Jazerná jaskyňa
- C. Ochtinská aragonitová jaskyňa

Ilustračná kresba: Silvia Redlingerová

3. Muránska planina ako celok s výrazne členeným terénom vytvára ekologicky rozdielne podmienky pre vegetáciu. V rámci Slovenska má v tejto oblasti niekoľko prvenstiev. Napríklad v Hrdzavej doline, v nadmorskej výške 750 m sa nachádza najnižšie položené miesto na Slovensku s výskytom:

- A. tisu
- B. kosodreviny
- C. limby

4. Lesnatosť NP Muránska planina dosahuje 86 %. V drevinovom zložení lesných komplexov sa uplatňuje buk, jedľa, vo vyšších polohách smrek. Na južných svahoch je rozšírený dub, lipa malolistá, javor poľný. Na vápencových sutinách a v roklinách sú porastotvorné dreviny – javor horský, brest horský, jaseň. Na menej výhrevných miestach strmých skál sú časté reliktné boriny. Na Hradovej rastie ihličnan, ktorý tu vytvára najjužnejšie miesto svojho výskytu v Karpatoch. Ide o:

- A. smrekovec

- B. sekvojovec
- C. hrab

5. Flóra NP je pestrá a druhovo bohatá. Vyskytuje sa tu okolo 1 150 druhov vyšších rastlín. Mnohé z nich sa radia medzi endemity a subendemity. Na území Muránskej planiny sú hojne zastúpené alpské aj subalpské druhy, ale aj náročnejšie teplomilné druhy. Najtypickejšou rastlinou NP je endemit a treťohorný relik, ktorý tu pretrval milióny rokov a prežil aj zaľadnenie. Ako sa tento druh nazýva?

- A. lykovec muránsky
- B. pochybok mliečny
- C. jastrabník huňatý

6. Vták, ktorý je na obrázku, má telo veľké asi ako drozd. Vrchná časť tela je tmavosivá, hrdlo a hrvoľ biele, prsia gaštanovohnedé, brucho tmavosivé. Tento vták je stály a preletavý. Obýva rýchlo tečúce čisté rieky a potôčiky v pahorkatinách a v horách. Veľmi guľovité hniezdo býva umiestnené v brehoch riek, pod kameňmi, v múrikoch mostov a pod. Tento nehojný, typický vták našich horských riečok (vyskytuje sa aj na Muránskej planine) sa volá:

- A. vodnár potočný
- B. oriešok hnedý
- C. rybárik riečny

7. Fauna: Dosiaľ tu bolo zistených asi 1 500 druhov bezstavovcov – najpočetnejšie skupiny sú chrobáky, motýle, pavúkovce, dvojkrídlovce, mäkkýše a ďalšie. Stavovce zahŕňajú zástupcov piatich známych tried: cicavcov (dosiaľ bolo zistených okolo 68 druhov), vtákov (dosiaľ zistených okolo 127 druhov), plazov (dosiaľ zistených 9 druhov), obojživelníkov (dosiaľ zistených 9 druhov) a rýb, i málopočetných predstaviteľov bezčelústnych stavovcov – mihúľ. Ďateľ čierny (tesár) patrí k ďateľom, ktorých stav sa mierne zvyšuje. Napriek tomu ho môžeme radiť medzi vzácnejšie druhy. Obýva aj hlboké lesy na Muránskej planine. Veľkosťou ho môžeme prirovnať k:

- A. vrane
- B. drozdovi
- C. vrabcovi

8. Na Muránskej planine sa vyskytuje aj orešnica perlovaná, ktorej potravu predstavujú najmä orešky a semená stromov. Obstaráva prirodzený rozsev niektorých drevín vo vysokohorských podmienkach. Je to vták veľkosti sojky, kávoohnedo sfarbený s bielymi kvapôčkovitými škvrnami. Tmavšie, jednofarebné sú iba krídla, chvost a „čiapka“ na hlave. Orešnica perlovaná patrí do čeľade:

- A. krkavcovitých
- B. ďateľovitých
- C. kôrovnikovitých

9. Medzi vzácných obyvateľov Muránskej planiny patrí aj tetov hlucháň, ktorý sa tu vyskytuje ešte od čias doby ľadovej. Jeho početnosť sa neustále znižuje najmä negatívnym vplyvom ľudskej činnosti. Prirodzení predátori ohrozujú najmä samičky hlucháňa počas hniezdenia. Hniezdo hlucháňa býva umiestnené:

- A. na strome
- B. na skalách
- C. na zemi

10. Bocian čierny patrí na Muránskej planine k stálým hniezdičom. Živí sa žabami, rybami, vodným hmyzom a pod. Hniezdi v apríli až v máji na vysokých stromoch, vzácné i na skalách a zemi. Najvyšší výskyt hniezdenia bol zaznamenaný vo Vysokých Tatrách v nadmorskej výške 1 000 m. Bocian čierny je:

- A. sfahovavý
- B. stály

11. Naša najmenšia sova obýva severné a stredné Slovensko (Nízke a Vysoké Tatry, Slovenské rudohorie, Veľkú a Malú Fatru atď.). Je menšia ako škorec. Žije v tichých ihličnatých a zmiešaných lesoch horských oblastí. Hniezdi v dutinách stromov. Loví aj za bieleho dňa. Malé vtáky uloví aj počas letu. Táto sova sa nazýva:

- D. kuvik plačlivý
- E. výrik lesný
- F. kuvik vrabčí (kuvíček)

12. V NP Muránska planina sa nachádzajú národné prírodné rezervácie (NPR): 12, prírodné rezervácie (PR): 15, chránený areál (CHA): 2. (Zdroj: Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody SR, <http://uzemia.enviroportal.sk/>). Veľká Stožka predstavuje národnú prírodnú rezerváciu v rámci Muránskej planiny, kde sa striedajú strmé bralnaté vápencové a dolomitové útvary s komplexmi porastov pralesovitého charakteru. Odľahlé, miestami až neprístupné územie poskytuje vhodné prostredie pre šelmy a dravé vtáky. Hniezdi tu orol skalný, orol kriklavý, sokol sfahovavý, sokol lastovičiar a včelár obyčajný. Na oblohe sa dajú jednotlivé dravé vtáky identifikovať podľa charakteristickej siluety. Na obrázku je zobrazená silueta:

- A. orla
- B. sokola
- C. jastraba

13. Medveď hnedý je najväčšia európska šelma, dorastá do dĺžky 2 m a váži až 350 kg. Na Muránskej planine sa vyskytuje v pomerne hojnom zastúpení. Početnosť stavov medveďov je neustále predmetom polemik medzi ochranármi a poľovníkmi. Ochránari sú v uvádzaní jeho stavov opatrnejší, poľovníci naopak, uvádzajú pomerne vysoké čísla. Napriek tomu sa dá určiť približná početnosť medveďej populácie na Slovensku. Odborníci uvádzajú ich stav v počte kusov:

- G. 100 – 300
- H. 600 – 800
- I. 1 000 – 1 400

14. V malebnom prostredí Muránskej planiny je situovaný aj najvyššie položený zrebčín na Slovensku. Pôvodne sa tam choval huculský kôň – odroda horskej geografickej rasy tarpána (*Equus gmelini* ssp. *montana*). Dnes je tento druh vo svojej pôvodnej forme vyhynutý. Dodnes sa však na planine chová slovenský horský kôň (norik muránsky), ktorý nesie aj dedičné znaky pôvodného hucula. Toto plemeno sa využíva hlavne v náročnom horskom teréne pri ťažbe dreva. Ekonomická nerentabilita chovu a čoraz väčší prienik techniky aj do tohto odvetvia ohrozujú chov koní na Muránskej planine. Je preto možné, že pasúce sa kone na Veľkej lúke, čo patrí zatiaľ neodmysliteľne ku koloritu Muránskej planiny, sa stanú len minulosťou. Kôň ako biologický druh sa začal vyvíjať v treťohorách pred 60 miliónmi rokov. Na ktorom kontinente?

- A. ázijskom
- B. európskom
- C. americkom

15. V údolí potoka Muráň leží na južnom okraji muránskeho krasu obec Muráň. Priamo nad obcou sa vypína jeden z najvyššie položených hradov na Slovensku. Bralo, na ktorom sa rozprestierajú ruiny Muránskeho hradu, má nadmorskú výšku 938 m. Nazýva sa:

- J. Cigánka
- K. Zámčisko
- L. Hradisko

16. Pozoruhodnou historickou postavou, spojenou s dejinami Muránskeho hradu bol lúpežný rytier, ktorý sa ho zmocnil v rokoch 1529 – 1548. So svojou družinou podnikal výpravy do širokého okolia Malohontu, Gemera a Spiša, kde prepadával a raboval panské sídla, dediny i mestá. Okrem iného zničil aj kartuziánsky kláštor na Kláštorisku v Slovenskom raji, vypálil Dobšín, vylúpil Levoču a tvrdo zdieral poddaných. Cisárske vojská ho zabili pri úteku z hradu v roku 1548. Lúpežný rytier sa volal (napoviem, že dodnes sa jeho meno, prevedené do slovesa, používa na označenie nezákonného narábania s cudzím majetkom).

- A. Matej Bašo
- B. Juraj Jánošík
- C. Matej Korvín

NP Poloniny

1. Územie Národného parku leží v oblasti orografického celku Bukovské vrchy, ktorý geologicky patrí k:

- A. flyšovému pásmu
- B. bradlovému pásmu
- C. kryštaliniku

2. Územie dnešného NP bolo ešte do februára 1993 základom Biosférickej rezervácie Východné Karpaty, ktorú vyhlásila organizácia UNESCO v rámci programu „Človek a biosféra“ na rozlohu 40 601 ha. Čo vyjadruje pojem biosférická rezervácia?

- A. Územie, kde sa vyskytujú výnimočné, alebo ojedinelé ekosystémy, alebo rastlinné a živočíšne populácie a kde je prioritou študovanie vzťahu medzi človekom a prírodou.
- B. Územie, kde sa vyskytujú zdegradované ekosystémy.
- C. Územie, kde sa nevyskytujú ukážky tradičného využívania prírodných zdrojov miestnym obyvateľstvom.

3. Biosférická rezervácia je suchozemská alebo pobrežná oblasť, kde možno cieľavedome uskutočňovať ochranu genofondu, výskum sledujúci využívanie a zneušovanie prírodných zdrojov, výmenu informácií v medzinárodnom meradle aj výchovu odborníkov a verejnosti pre ciele ochrany prírody. Inak povedané, ide o typické územie, na ktorom nájdeme vzácne rastliny a živočíchy, ktoré slúžia na výchovu, vzdelávanie a výskum, miestne obyvateľstvo ho harmonicky využíva, ale nájdeme tu aj narušenú prírodu. Na území Slovenska máme štyri biosférické rezervácie. Napíšte ich názvy:

4. Aby biosférická rezervácia mohla plniť svoje funkcie, jej územie sa člení na: jadrovú zónu (1), nárazníkovú zónu (2) a prechodnú zónu (3). Priradte jednotlivé definície k príslušným zónam.

- A. môže zahrňovať rozmanité poľnohospodárske činnosti, sídla a iné využitie zamerané na trvalo udržateľný rozvoj územia,
- B. obvykle obklopujúcu jadrovú, ekologicky primerane využívanú na environmentálne vzdelávanie, rekreáciu a ekoturistiku,
- C. územie prísne chránené národnou legislatívou, slú-

žiace na ochranu biodiverzity a nedeštruktívny prieskum a výskum.

5. V čom spočíva jedinečnosť územia oproti okolitej prírode, ktorá lemujú územie NP Poloniny? Vyskytujú sa tu najväčšie komplexy pôvodných bukovo-jedľových lesov v Európe, miestami až pralesovitého charakteru. Pod pojmom PRALES si v našich podmienkach treba predstaviť:

- A. les obsahujúci zvyšky prirodzeného lesa, ktorý svojou druhovou skladbou, priestorovou a vekovou štruktúrou prales pripomína,
- B. les, ktorý obsahuje najmä poškodené staré stromy,
- C. les, v ktorom prevláda ekonomický záujem – ťažba stromov nad záujmami ochrany prírody.

6. Charakteristickou dominantou krajiny Východných Karpát sú horské lúky – poloniny, ktoré dali aj názov celému národnému parku. Polonina je medzinárodne prijatým zemepisným termínom pre trávnaté formácie nad hornou hranicou lesa v rozsiahlom horstve Východných Karpát. Zvučné slovo POLONINA je pôvodom:

- A. rusínske
- B. rusínsko-ukrajinské
- C. juhoslovenské

7. Poloninské lúky sa nevyskytujú len na našom území, ale aj na hrebeňoch poľských Bieszczad a ukrajinských Karpát. Na Slovensko zasahujú len v podobe poloprirodzených lúk na najvyšších vrcholoch Bukovských vrchov, ktoré sa pôvodne nazývali Nízkymi Poloninami. V akých nadmorských výškach sa tieto krásne lúky vyskytujú?

- A. 1 000 m n. m. – 1 200 m n. m.
- B. 1 200 m n. m. – 1 400 m n. m.
- C. 500 m n. m. – 800 m n. m.

8. Odlesňovanie pastiermi v období 14. – 16. storočia vlastne podmienilo vytvorenie lúčneho spoločenstva – polonín. Prečo prebiehalo? V uvedenom období dochádzalo k osídľovaniu územia dnešného NP. Skrátené sa tento proces nazýva:

- A. banícka kolonizácia
- B. valašská kolonizácia
- C. turecká kolonizácia

9. V NP Poloniny bolo doteraz zistených 1 207 druhov húb, 210 druhov lišajníkov, 342 druhov machorastov a 1 010 druhov vyšších rastlín. Z týchto druhov je 65 zaradených do Červenej knihy, ďalšie desiatky druhov sú zákonom chránené, kriticky ohrozené alebo ohrozené. Jedinečnosťou NP Poloniny je aj výskyt východokarpatských endemitov. Zo 6-tich uvedených možností vyber 3 správne, ktoré patria medzi spomínané endemity.

- A. kostihoj srdcovitý
- B. metlina trstnatá
- C. rimbaba karpatská
- D. telekia ozdobná
- E. fialka dácka
- F. brusnica čučoriedková

10. Väčšina lesných spoločenstiev je charakteristická svojimi etážami = poschodiami (bylinnou, krovinovou, stromovou). V NP je prevládajúcim rastlinným druhom buk, ktorý vytvára husté bukové porasty, ktoré podmienili charakteristický fyziognomický znak:

- A. chýbajúcu krovinovú etáž
- B. bohato zastúpenú krovinovú etáž
- C. bohato zastúpenú bylinnú etáž

11. Kým sa na bučinách vyvinú listy, majú jedinečnú možnosť využiť dopadajúce slnečné lúče pre svoj život rastlinky, ktoré sú ozdobou každého lesa. Hovoríme o tzv. JARNOM EFEKTE. Charakteristickými rastlinkami sú:

- A. cesnak medvedí
- B. snežienka
- C. lieska, svíb krvavý

12. Predmetom ochrany v Poloninách sú teda okrem pralesov aj lúčne a slatinné spoločenstvá. Sú to druhotné spoločenstvá (vznikli činnosťou človeka), na ktorých udržanie a ochranu je dôležitá predovšetkým:

- A. kosba
- B. vypaľovanie
- C. zalesňovanie

13. Svedectvom originálneho majstrovstva a bystrého umu miestneho obyvateľstva sú starodávne drevené kostolíky, ktoré sú svojou bohatou interiérovou výzdobou skvostami ľudovej kultúry svetového významu. Ide o kultové stavby východného (pravoslávneho, gréckokatolíckeho) štýlu. Týmto dreveným kostolíkmi sa v tomto regióne hovorí:

- A. cerkvi
- B. cirkvi
- C. kostolčeky

14. V NP Poloniny je v súčasnosti známych 5 750 druhov bezstavovcov a 312 druhov stavovcov (23 druhov rýb, 13 druhov obojživelníkov, 8 druhov plazov, 207 druhov vtákov, 61 druhov cicavcov). Sporadicky sem zabieha z územia priľahlého Bieszczadzského NP v Poľsku (a v roku 2004 tu bol nanovo vysadený) bylinožravec, ktorého meno sa dozvieš, ak správne vyriešiš osemsmernú.

Živočích: ibis, krakľa, kuvik, mlok, netopier, orol, pamravec, plch, plž, potemník, sup, hýľ, šidlovka, tetra, ucháč, vlk, drobník, drop

Č	Š	K	Í	Č	B	O	R	D
Á	S	I	B	I	Z	R	R	C
CH	U	U	D	M	L	O	K	E
U	P	B	CH	L	P	L	I	V
O	T	E	T	R	O	V	V	A
L	Ý	H	R	K	L	V	U	R
P	O	T	E	M	N	Í	K	M
R	E	I	P	O	T	E	N	A
A	L	K	A	R	K	Ž	Í	P

15. Významnou osobnosťou tejto oblasti, ktorú obýva obyvateľstvo hlásiace sa k rusínskej národnosti, bol farár, otec známeho básnika, ktorého považujú za svojho národného buditeľa. Meno tejto osobnosti je:

- A. V. Duchnovič
- B. Samuel Jurkovič
- C. Andrej Sládkovič

16. Pozoruhodnou hodnotou zo skupiny bezstavovcov je dážďovka svietivá, ktorá sa vyskytuje:

- A. v bahne
- B. v pôde
- C. v hnojúcich pňoch

17. Pôvodne v každej obci biosférickej rezervácie stál drevený kostolík. Postupne však počas živelných a vojnových udalostí kostolíky zanikli. Tak počas I. svetovej

vojny zanikol kostolík v dedinke Runina, počas II. svetovej vojny v dedinách: Jalová, Príslop, Dara. Dva kostolíky (zo Zboja a Novej Sedlice) boli prevezené do skanzenov v Humennom a v Bardejove. Do dnešných dní sa predsa len zachovali 3 kostolíky na území biosférickej rezervácie, ktoré štát chráni najvyššou formou ako národné kultúrne pamiatky. V ktorej trojici dedín sa vyskytujú?

- A. v Uličskom Krivom, Ubli, Topoli
- B. v Uličskom Krivom, v Ruskom Potoku, v Topoli
- C. v Dare, v Uličskom Krivom, v Jalovej

18. K významným druhom stavovcov patrí hrúz fúzatý, z vtákov haja červená, orol krikľavý, slávik tmavý, z cicavcov myšovka vrchovská, vydra riečna, medveď hnedý, vlk dravý, rys a „uralka“. „Uralka“ je názov pre:

- A. sovu dlhochvostú
- B. výra skalného

Pieninský národný park a NP Malá Fatra

1. Pieninský NP je našim druhým najstarším NP (bol vyhlásený v roku 1967). Pieniny tvoria tri skupiny hornín: subtatranská séria (odolné tvrdé horniny Haligovských skál so silne krasovejúcimi vápencami a dolomitmi), bradlový obal (neodolné vrchnokriedové a paleogénne bridlice a pieskovce) a tvrdé odolné jurské a kriedové série, vápence, rohovce, ktoré vytvárajú typické geomorfologické štruktúry vyčnievajúce nad okolitú krajinu, zvané:

- A. bradlá
- B. vrchy
- C. štíty

2. Pieninský NP je známy najmä riekou Dunajec, po ktorej sa v minulosti splavovalo drevo. Dodnes patrí plavba plťou po tejto rieke k turistickým atrakciám NP. Táto rieka vytvára zároveň prirodzenú hranicu medzi Slovenskom a Poľskom. Na území Slovenska tečie Dunajec v dĺžke 16 km. Rieka Dunajec spolu so svojím prítokom – riekou Poprad, je jedinou riekou patriacou k úmoriu:

- A. Baltického mora
- B. Čierneho mora
- C. Stredozemného mora

3. Pieniny tvoria skoro 30 km dlhý horský celok v oblasti Východných Beskyd. Z ich celkovej rozlohy asi 100 km² leží časť v Poľsku a časť na Slovensku. Na Slovensku sa z celkovej plochy pohoria nachádza asi:

- A. 50 km²
- B. 100 km²
- C. 15 km²

4. Najvyšší bod Pienin má 1 050 m. Názov vrchu s touto nadmorskou výškou je:

- A. Holica
- B. Kláštorňá hora
- C. Vysoké skalky

5. Najvyšší vrch poľských Pienin, na ktorý je krásny pohľad aj zo slovenskej strany a má nadmorskú výšku 982 m, sa volá:

- A. Sokolica
- B. Tri koruny
- C. Veterný vrch

6. Na brehu Dunajca leží malá historická obec, ktorej začiatky siahajú až do r. 1319, kedy tu bol vybudovaný kostol a kláštor kartuziánov. Objekt bol už viackrát pre-

budovaný a dnes je národnou kultúrnou pamiatkou. Ako sa nazýva spomínaná obec?

- A. Lendak
- B. Kežmarok
- C. Červený Kláštor

7. Chladné vody Dunajca obýva aj naša vzácna lososovitá ryba hlaváčka podunajská. Dospelé jedince sa živia rybami, obojživelníkmi, menšími cicavcami a vtákmi. Dorastá do dĺžky 2 m a váži:

- A. 15 kg
- B. 40 kg
- C. 60 kg

8. Dunajec obýva aj vzácna šelma, ktorá sa pre svoju čoraz väčšiu zriedkavosť stala symbolom ohrozených cicavcov v Európe. Je to lasicovitá šelma, spôsobom života úzko viazaná na vodné prostredie. Tento cicavec sa volá:

- A. bobor vodný
- B. ondatra pižmová
- C. vydra riečna

9. K menej vzácnym živočíchom Dunajca patrí pstruh potočný. Je to sladkovodná populácia vytvorená zo pstruha morského. Tento druh ryby obľubuje:

- A. čisté vody bohaté na kyslík
- B. stojaté a pomaly tečúce vody
- C. vody s hrubou vrstvou bahna a rias

10. Ďalším NP na našom území je Malá Fatra, ktorá bola za NP vyhlásená v roku 1988. Je to jadrové pohorie tvaru nepravidelnej elipsy vo Fatransko-tatranskej oblasti. Územie ohraničujú rieky:

- A. Váh a Hron
- B. Váh a Orava
- C. Váh a Kysuca

11. Národný park Malá Fatra sa nachádza na strednom Slovensku, v okresoch Dolný Kubín, Žilina, Martin a Ružomberok. Horstvo (Krivánska Malá Fatra) je približne 23 km dlhé a 13 km široké. Najvyšším miestom je vrch (1 709 m n. m.):

- A. Chleb
- B. Veľký Rozsutec
- C. Veľký Kriváň

12. Geologické podložie je tvorené granodioritmi (jadro), mezozoickými obalom a nasunutými subtatranskými príkrovmi - križňanským a chočským, ktoré sú tvorené predovšetkým vápencami a dolomitmi. Pestré geologické podložie vplyvom rôznej odolnosti hornín voči zvetrávaniu, predovšetkým mezozoického obalu, podmienilo členitý reliéf s charakteristickým bralným reliéfom so skalnými stenami, hlbokými tiesňavami, puklinami, skalnými vežami a pod. K pozoruhodnostiam z geomorfologického hľadiska patrí Šútovská epigenéza, Strečniansky prielom Váhu a v rámci Slovenska unikátna kryštálová jaskyňa, s výzdobou tvorenou kalcitovými drúzami, žiaľ, v súčasnosti je už značne poškodená. Pre turistov je atraktívny aj najväčší vodopád v rámci celého pohoria, ktorý sa volá:

- A. Šútovský vodopád
- B. Závojevý vodopád
- C. Studenovodský vodopád

13. V národnom parku Malá Fatra zaberaajú lesy 70 % rozlohy. Dnešné zloženie a rozloha nezodpovedá pôvodným lešom. Pôvodná plocha lesov bola oveľa väčšia. Najvyššie položené lesné porasty dosahovali nadmorskú

výšky 1 450 m n. m. a nad nimi sa rozprestieralo súvislé pásmo kosodreviny. V 16. storočí v dobe valašskej kolonizácie sa vplyvom pasvy hospodárskych zvierat značne znížila horná hranica lesa. Pastieri vyrubovali a vypaľovali les a rozširovali si plochy pasienkov. Horná hranica bola takto znížená miestami až o 450 m. Negatívna činnosť človeka mala vplyv aj na zmenu drevinového zloženia. Pôvodné zmiešané lesy vo Vrátnej, Kúrskej doline a na iných miestach boli nahradené smrekovými monokultúrami. V okolí Belej a Bránice boli zmiešané lesy nahradené čistými bučinami. Takto zmenené lesy majú oveľa nižšiu stabilitu oproti pôvodným zmiešaným lesom. Pôvodný zmiešaný les je na tomto území zložený z tzv. karpatskej zmesi, teda zmesi buka, smreka a jedle s vtrúsenou prímiesou iných drevín, ako sú javor horský, smrekovec, hrab, jaseň, breza, borovica a pod. V súčasnosti prevládajú listnaté dreviny (60 %) nad ihličnatými (40 %). Najrozšírenejšou drevinou je buk (55 %), potom nasleduje smrek (30 %), jedľa (6 %), kosodrevina (3 %) a javor horský (2 %). Menšie zastúpenie majú dub zimný, jaseň, breza, lipa, jelša, borovica, smrekovec a tis. V členitom teréne na skalných terasách sa nachádzajú spoločenstvá borovice lesnej ako zvyšky v minulosti rozsiahlejších porastov. V Lúčivnej sa nachádza tis európsky a roztrúsene sa vyskytuje aj na území národného parku. V miestach s teplejšou klímou, napr. pri Starhrade sa zachovali spoločenstvá kyslých dubových bučín. Je to severná hranica ich rozšírenia na Slovensku. Najvyšším vegetačným stupňom v NP Malá Fatra je stupeň (napíšte jeho názov):

14. Na území bolo doteraz zistených viac ako 1 100 druhov vyšších rastlín, z ktorých je 22 druhov západokarpatských endemitov, 14 karpatských endemitov, 15 karpatských subendemitov, 1 panónsky subendemit a 1 vlastný endemit Malej Fatry, jarabina Margittaiho (*Sorbus margittai*). Zistených je 169 druhov rastlín zaradených do Červeného zoznamu ohrozených druhov rastlín, z ktorých je 67 kriticky ohrozených a veľmi zraniteľných druhov. Na území Malej Fatry sú hojne zastúpené aj mnohé karpatské endemity, napr. turica uhorská, púpavec púpavový, kostrava karpatská, večernica snežná, očianka tatranská. Tieto druhy rastú väčšinou na:

- A. vápencovej pôde
- B. pieskovcovej pôde
- C. ílovitej pôde

15. Rozsiahle, miestami ťažko prístupné a zachované horské komplexy umožnili zachovanie druhov cicavcov a vtákov, ktoré sú v širších oblastiach už na ústupe, medzi ne patrí najmä medveď hnedý. Jeho prítomnosť možno zistiť podľa viacerých bytových znakov. Patrí k nim aj strhávanie kôry. Prečo to robí?

- A. živí sa kôrou stromu
- B. značkuje si svoje teritórium
- C. ostrí si drápy

16. Na úpätí Malej Fatry, neďaleko obce Strečno, sa nachádza zrúcanina hradu, ktorý pochádza z roku 1244. Mal veľa majiteľov, okrem iných aj Matúša Čáka. Od polovice 18. storočia pustne. Poskytuje pekný pohľad do údolia Váhu. Za Povstania v roku 1944 tu prebiehali ťažké boje. Tento hrad sa volá:

- A. Starý hrad
- B. Zniev
- C. Blatnica

17. Najznámejšou tiesňavou Malej Fatry je Vrátna. Sú s ňou úzko späté aj bohaté národné dejiny, najmä

jánošíkovské tradície Terchovej. V osade Jánošíkovci sa narodil legendárny vodca hŕňných chlapcov, zbojník Juraj Jánošík, ktorý bol popravený v Liptovskom Mikuláši. V ktorom storočí to bolo?

- A. 16.
- B. 17.
- C. 18.

Tatranský národný park

1. TANAP bol vyhlásený zákonom Slovenskej národnej rady o Tatranskom národnom parku č. 11/1948 Zb. zo dňa 18. decembra 1948 a s účinnosťou od 1. januára 1949. Rozloha TANAP-u je vyše 70 000 ha a zahŕňa:

- A. Severné Tatry, Východné a Južné Tatry
- B. Vysoké Tatry, Belianske a Západné Tatry
- C. Vysoké Tatry, Nízke a Poľské Tatry

2. Geologicky patria Tatry ku karpatskej sústave a sú jednou z najzaujímavejších a vedeckým významom najdôležitejších horských skupín karpatského pohoria. Práve na území TANAP-u dosahuje mohutný oblúk Karpát najvyššiu výšku. Najvyšším štítom (2 655 m) je:

- A. Gerlachovský štít, ktorý sa nachádza na území Vysokých Tatier
- B. Gerlachovský štít, ktorý sa nachádza na území Nízkych Tatier
- C. Gerlachovský štít, ktorý sa nachádza na území Západných Tatier

3. V dávnej minulosti pred 350 mil. rokov presne na mieste dnešných Tatier boli hory nazývané Pratatry. Za milióny rokov ich erózia zrovnala do roviny, ktorú pred 60 – 80 miliónmi rokov zalial oceán. Bolo to obdobie aktívnej geologickej činnosti. Dno oceánu akoby dýchalo, striedavo sa dvíhalo a klesalo a na jeho pobreží, v plytkých zálivoch, sa ukladali hrubé vrstvy usadených hornín. Po ústupe mora sa v dnešnom priestore Tatier objavila púšť s červenkastým pieskom a vysokými pieskovcovými bralami. Zmeny však pokračovali ďalej. Do Tatier sa vrátili zrážky a s nimi sa objavili dažďové pralesy, krajinou pochodovali dinosaury, privaly dažďov odnášali a erodovali vrásniace sa hrebene... Popri podtatranskom zlome sa Tatry zdvihli o viac ako 6 kilometrov, ale zároveň erózia dažďa, vetra a mrazu odnášala usadené horniny a obnažovala žulové jadro Tatier. Posledné 2 milióny rokov v histórii Tatier patrili chladu a zime. Ľadovce štyrikrát vyplnili tatranské údolia, štyrikrát sa roztopili a obnažili pustú kamennú krajinu. Ľadovce vytvorili údolia v tvare „U“ (riečne sú v tvare „V“), kamenné prahy, kamenné moria a tatranské plesá. Plesá, sú typickým javom tatranských dolín a okrem dvoch-troch sú vo všetkých dolinách. Na území celého TANAP-u je vyše 100 plies. Najvyššie položeným je Modré pleso vo výške 2 192 m.n. m. Najväčším (20,08 ha) a zároveň najhlbším (53,7 m) plesom je:

- A. Štrbské pleso
- B. Zelené pleso
- C. Veľké Hincovo pleso

4. Na území TANAP-u a jeho ochranného pásma môžeme rozlíšiť 5 vegetačných stupňov. Zorad'te vegetačné stupne od najnižšieho po najvyšší a prirad'te k nim nadmorské výšky ich rozšírenia.

A. subniválny	1.	do 800 m n. m.
B. subalpínsky	2.	800 až 1 440 m n. m.
C. horský	3.	1 440 až 1 800 m n. m.
D. alpínsky	4.	1 800 až 2 300 m n. m.
E. podhorský	5.	nad 2 300 m n. m.

5. Najvýznamnejšou krajinotvornou zložkou územia TANAP-u sú lesy tvorené prevažne ihličnanmi. Najväčšiu plochu zaberajú smrečiny. K najväčnejšej z drevín, ktorá u nás rastie len v Tatrách, patrí druh, ktorý dorastá do výšky 20 m, má hustú korunu, 12 cm dlhé ihlice zoskupené vo zväzokoch po 5 a dozrieva sa až 1 000 rokov. Ide o:

- A. borovicu limbu
- B. jedľu bielu
- C. smrekovec opadavý

6. Oblasť TANAP-u sa vyznačuje bohatosťou vysoko-horskej flóry a zaujímavými rastlinnými spoločenstvami (1 300 druhov cievnatých rastlín, 37 druhov tatranských endemitov, 41 západokarpatských a 57 karpatských endemitov). Zo vzácných druhov rastlín, ktoré nerastú nikde inde na svete, treba spomenúť horčičník Wahlenbergov, turicu nebadanú uhorskú a lyžičník tatranský. Lyžičník získal svoje rodové meno podľa:

- A. lyžicovitého tvaru žltých kvetov
- B. lyžicovitého tvaru listov
- C. charakteristického lyžicovitého tvaru koreňa

7. Medzi typických predstaviteľov fauny TANAP-u patrí kamzik. Z flóry predstavuje jeden zo symbolov plesnivec alpínsky, a to aj napriek tomu, že v centrálnej časti Vysokých Tatier tento kvet takmer nerastie. V najväčšom množstve rastie v Belianskych Tatrách. Je to spôsobené tým, že plesnivec nikdy nerastie na miestach, kde podklad tvorí:

- A. žula
- B. vápenec
- C. pieskovec

8. Pôvodná fauna TANAP-u, tvorená ešte v pleistocéne (dobe ľadovej), bola omnoho bohatšia ako dnes. Postupne veľa druhov na tomto území vyhynulo, či už zmenou klimatických podmienok alebo pričinením človeka. K pôvodnej faune patrili aj:

- A. zebra, lama, antilopa
- B. slon, tiger, antilopa losia
- C. zubor, los, sob

9. Kamzik vrchovský tatranský (*Rupicapra rupicapra* ssp. *tatrica*, Blahout 1971) patrí medzi charakteristické a typické druhy živočíchov žijúcich v Tatrách. Je karpatským endemitom. Kamzik je spoločenský druh, žije v diferencovaných skupinách a je aktívny cez deň. Svoje teritórium si značkuje:

- A. kôpkami machov a lišajníkov
- B. turistickými značkami
- C. pachovými žľazami umiestnenými za rožkami

10. Kamzíky v Tatrách vždy vzbudzovali pozornosť ľudí a údaje o ich stavoch sú už z polovice 19. storočia, kedy sa ich počet na tomto území odhadoval na 2 000 kusov. Po druhej svetovej vojne sa ich početnosť katastrofálne znížila na 240 kusov. Po vzniku TANAP-u (1948) sa ich stav opäť zvýšil a v roku 1964 ich bolo okolo 1 000 kusov. V rokoch 1999 - 2000 sa z dôvodu rôznych činiteľov (globálne znečistenie a zmena klímy, zlé počasie v období rodenia mláďat, zhoršenie kvality potravy, vyrušovanie, pytliactvo a sekundárny tlak predátorov) dostal ich stav na území TANAP-u pod:

- A. 100 kusov
- B. 200 kusov
- C. 500 kusov

11. Okrem priameho vplyvu človeka – znečisťovanie životného prostredia, turistika a nedovolený lov, znižujú stavy kamzíkov aj predátori. Najvýznamnejším predátorom oslabenej populácie kamzíka je:

- A. vlk
- B. rys
- C. medveď

12. Na území TANAP-u sa vyskytuje aj svišť vrchovský, dosahujúci hmotnosť až 7 kg. Pôvodná populácia žije iba na tomto území, aj keď bol ešte v 19. storočí vypustený na územie Nízkych Tatier, kde sa pomerne úspešne aklimatizoval. Celkový stav svišťov sa odhaduje asi na 1 000 jedincov, z toho v Nízkych Tatrách je ich menej ako 100. Tento pomerne veľký živočích sa zaraďuje medzi:

- A. hľodavce
- B. šelmy
- C. párnokopytníky

13. Charakteristickým predstaviteľom hôr je aj orol skalný, ktorý sa vyznačuje mohutným, pri koreni takmer rovným zobákom vybiehajúcim na konci do silného

háku. Hniezdi väčšinou na stromoch, začiatok hniezdenia je koncom marca. Orol skalný znáša väčšinou:

- A. 2 vajcia
- B. 4 vajcia
- C. 6 vajec

14. Charakteristickým druhom Tatier je obyvateľ horských ihličnatých lesov, ktorý sa živí semenami a plodmi stromov a krov. Svojím spôsobom života umožňuje obnovu a rozširovanie niektorých ihličnatých stromov v horských podmienkach (napr. limby). Ako sa tento vták nazýva?

- A. sýkorka belasá
- B. orešnica perlovaná
- C. dudok chochlatý

15. Zatiaľ čo všade vo svete prebiehali objavné cesty a geografi mapovali neznáme končiny sveta, Tatry zostávali dlho neprebádané a nepoznané. Občas do ich útrobov prenikli pastieri, zbojníci, pytláci a panstvo počas lovu. Na končiare Vysokých Tatier začali ľudia vystupovať až v:

- A. 19. storočí

- B. 17. storočí
- C. 15. storočí

16. Vysoké Tatry sú významné aj z lekárskeho hľadiska. Nielenže poskytujú veľa možností relaxácie a aktívneho oddychu, ale je tu zriadených aj veľa sanatórií a kúpeľov, kde sa lieči množstvo chorôb. Kedy nastal rozmach kúpeľníctva vo Vysokých Tatrách?

- A. začiatkom 20. storočia
- B. koncom 19. storočia
- C. koncom 18. storočia

17. So zvyšujúcou sa návštevnosťou súvisí aj zvyšujúci sa počet ľudských obetí, ktoré si Vysoké Tatry každoročne vyžadujú. Príčiny sú rôzne – lavíny, pošmyknutie na snehových a ľadových poliach, zdravotné problémy, vyčerpanosť, podchladenie, padajúce skaly, utopenie, blesky atď. Najvyšší počet obetí si v Tatrách vyžiadali:

- A. lavíny
- B. padajúce skaly
- C. blesky

Ad: Vyskúšajte si svoje vedomosti

(Enviromagazín, 2008, roč. 13, č. 3, príloha s. 1 – 4, Cesta poznania (5. časť), Národné parky (I.)

Správne riešenia

Všeobecná časť a NP Veľká Fatra

1. A
2. B
3. Národná ekologická sieť
4. A
5. A – 4, B – 2, C – 1, D – 3. Zonácia NP stále ešte nie je uzavretá. Toto je jedna z možností, ako riešiť zonáciu NP, ale momentálne to môže, ale nemusí byť pravda. Ďalšou možnosťou je, že v zóne D budú intravilány obcí. B (V súčasnosti sa v rámci Európskej únie chráni v sústave NATURA 2000: 253 najohrozenejších typov prirodzených biotopov, 200 druhov živočíchov, 434 druhov rastlín a už spomínaných 181 druhov vtákov. Na Slovensku sa z nich vyskytuje 66 typov, 100 druhov živočíchov, 50 druhov rastlín a 141 druhov vtákov. Tieto čísla sa neustále menia na základe stavu poznania a pripájania sa nových členských krajín EÚ.)
6. B (ide o samostatný prístup)
7. A (Boheľovské rybníky, Bukovské vrchy, Cerová vrchovina a Rimavská kotlina, Dolné Pohronie, Dolné Považie, Dubnické štrkovisko, Dunajské luhy, Horná Orava, Košická kotlina, Kráľová, Laborecká vrchovina, Lehnice, Malá Fatra, Malé Karpaty, Medzibodrožie, Morava, Muránska planina a Stolické vrchy, Nízke Tatry, Ostrovné lúky, Parížske močiare, Poiplie, Polfana, Pusté Úľany – Zeleneč, Senné, Slanské vrchy, Slíňava, Slovenský kras, Strážovské vrchy, Sysľovské polia, Tatry, Trnávské rybníky, Veľká Fatra, Veľkobláhovské rybníky, Vihorlat, Volovské vrchy, Východoslovenská rovina, Žitavský luh)
8. 38
9. Bukovské vrchy, Malá Fatra, Muránska planina, Nízke Tatry, Slovenský kras, Tatry, Veľká Fatra

10.
 - Zákaz rušenia, usmrcovania, zraňovania, chytania a premiestňovania živočíchov a zákaz ničenia a poškodzovania ich biotopov a obydľí.
 - Zákaz poškodzovania, ničenia, trhania, vykopávania alebo zbierania rastlín a zákaz poškodzovania alebo ničenia drevín.
 - Zákaz voľného púšťania psov a pohybu návštevníkov so psami bez náhubku.
 - Povinnosť pohybovať sa iba po verejných komunikáciách a značkových chodníkoch, vrátane lyžiarskej turistiky v zimnom období.
 - Parkovanie je povolené len na vyznačených parkoviskách v rozsahu kapacity parkovacích miest.
 - Táborenie a stanovanie je povolené len vo vymedzených zónach cestovného ruchu (autokempingy, hotelové príslušenstvo a pod.).
11. biologická diverzita
12. A
13. B
14. NPR Parížske močiare, NPR Šúr, NPR Senné – rybníky, Dunajské luhy (časť CHKO, vrátane Čičovského mŕtveho ramena), Niva Moravy (v rámci CHKO Záhorie), Latorica (v rámci CHKO Latorica), Alúvium Rudavy, Mokrade Turca, Poiplie, Mokrade Oravskej kotliny, Rieka Orava a jej prítoky, Domica, Jaskyne Demänovskej doliny, Alúvium Tisy
15.
 1. Ramsarský dohovor – C
 2. Bonnská konvencia – F
 3. Bernská konvencia – B
 4. Washingtonská konvencia (CITES) – A
16. A
17. B
18. Korbeľka, Kornietová, Kundračka, Harmanecká tisina, Padva, Čierny kameň, Skalná Alpa, Jánošíkova kolkáreň, Rumbáre, Tlstá
19. Harmanecká tisina

20. C
21. C
22. A
23. Vlkolínec

Národný park Nízke Tatry

1. Štiavnica (2 025 m n. m.), Chopok (2 023 m n. m.), Dereše (2 003 m n. m.)
2. B
3. Vrbické
4. Váh (Čieny Váh), Hron, Hornád
5. C
6. dryádka
7. A
8. A – 1
9. C (murárik červenokridlý)
10. krikľavý
11. A
12. vlk dravý
13. čerebľa
14. C (Tento starý názov jaskýňa dostala podľa tvorov, ktorým podľa ľudí patrili kosti nájdené v jaskyni. V skutočnosti to boli kosti vyhynutého jaskynného medveďa.)

NP Slovenský raj a NP Slovenský kras

1. A
2. B
3. C (Glac, Geravy, Pelc, Skala, Lipovec, Matka Božia)
4. Zejmarská rokľina, Veľký Sokol, Malý Sokol, Piecky, Suchá Belá, Kláštorská rokľina, Sokolia dolina, Veľký Kysel, Malý Kysel, Prielom Hornádu
5. B
6. Dobšinská ľadová jaskýňa
7. Na dne dolín, kde je chladnejšia klíma sa nachádzajú horské druhy rastlín, ktoré zvyčajne rastú vo väčších nadmorských výškach.
8. A (Zvyšky z predchádzajúcich geologických období)
9. A
10. A (denná návštevnosť počas leta napr. v Suchej Belej je 1 000 osôb)
11. A (bolo vysadených 6 exemplárov, v súčasnosti je ich cca 100)
12. planina Koniar, Plešivská planina, Silická planina (jej východná časť je rozdelená na Dolný vrch a Horný vrch), Zádielska planina, Jasovská planina
13.
 - škrapy – ostrohranné alebo aj zaoblené zárezy a ryhy na vápencovom povrchu,
 - závrty – lievikovité alebo miskovité vyhlbeniny na povrchu krasu,
 - priepasti – závrty s prepadnutým dnom alebo rozpustené, prípadne vyleptané pukliny spojené s podzemnými priestormi,
 - úvaly – viac spojených závrto,
 - polje – úvaly spojené do priehlbín značných rozmerov,
 - slepé údolia – údolia zakončené stenou a ponorom
14. A – 2, B – 3, C – 1
15. A
16. Ochtinská aragonitová jaskýňa
17. A
18. Jašteričie jazero
19. A (prvá zaradená lokalita v SR)
20. A (v roku 1995, reprezentatívnymi lokalitami svetového prírodného dedičstva v Slovenskom krase sú: Domica – Čertová diera, Silicko – gombasecký jaskynný systém, Krásnohorská jaskýňa, Hrušovská jaskýňa, jaskýňa Skalného potoka – Kunia priepasť, Drienovská jaskýňa, Jasovská jaskýňa, Diviacka priepasť, Zvonivá diera, Obrovská priepasť, Snežná jama, Ochtinská aragonitová jaskýňa)
21. B
22. A
23. C (výskyt v NPR Turniansky hradný vrch)
24. A
25. A

SLOVENSKÁ AGENTÚRA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

PONUKA SLUŽIEB SAŽP

Životné prostredie všeobecne:

- poskytovanie poradenských a konzultačných služieb týkajúcich sa plnenia záväzkov vyplývajúcich z platných právnych predpisov v oblasti životného prostredia v SR,
- vypracovávanie súhrnných hodnotení životného prostredia pre plánovacie a rozhodovacie účely,
- vypracovávanie plánovacích dokumentov starostlivosti o životné prostredie na lokálnej úrovni a ich vyhodnocovanie,
- vypracovávanie environmentálnych auditov zameraných na vyhodnotenie plnenia záväzkov vyplývajúcich z platných právnych predpisov v oblasti životného prostredia v SR a vyhodnotenie plnenia podmienok stanovených v rozhodnutiach orgánov štátnej správy za oblasť životného prostredia,
- vypracovávanie rizikových analýz kontaminovaných lokalít,
- organizovanie školiacich aktivít pre podnikateľské subjekty ohľadne ich záväzkov vyplývajúcich z platných právnych predpisov v oblasti životného prostredia v SR,
- poskytovanie informácií o životnom prostredí na národnej úrovni, vrátane dostupných medzinárodných porovnaní (www.sazp.sk, www.enviportal.sk)

Trvalo udržateľný rozvoj:

- vypracovanie dokumentov trvalo udržateľného rozvoja so zameraním na lokálnu úroveň a ich vyhodnocovanie,
- vypracovávanie plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja na lokálnej úrovni

Posudzovanie vplyvov na životné prostredie:

- spracovávanie dokumentácií v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v zmysle neskorších predpisov,
- školiaca, konzultačná a poradenská činnosť

Integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania:

- spracovávanie žiadostí pre udelenie integrovaného povolenia v zmysle zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- školiaca, konzultačná a poradenská činnosť

Prevencia závažných priemyselných havárií:

- vypracovávanie podkladov pre kategorizáciu podnikov v zmysle zákona č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií v znení neskorších predpisov,
- školiaca, konzultačná a poradenská činnosť

Dokumenty v oblasti územného plánovania a ochrany prírody a krajiny:

- zabezpečovanie vybraných územnoplánovacích činností – spracovanie zadania, územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie (ÚPD) v zmysle zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v zmysle neskorších predpisov,
- spracovávanie rozvojových štúdií pre obce, mikroregióny, regióny, SWOT analýz - auditov územia obce, regiónu, mikroregiónu,
- spracovávanie miestnych územných systémov ekologickej stability v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov pre potreby zabezpečenia ochrany prírody a krajiny na lokálnej úrovni, tvorbu ÚPD, pozemkové úpravy a pod.,
- vyhotovovanie krajinnoekologických plánov ako podkladov pre vypracovanie ÚPD v zmysle zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v zmysle neskorších predpisov

Environmentálne manažérstvo:

- posúdenie zhody produktov s príslušnými environmentálnymi kritériami za účelom udelenia národnej environmentálnej značky Environmentálne vhodný produkt Ministerstvom životného prostredia SR podľa zákona NR SR č. 469/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov na základe podania žiadosti žiadateľom a vystavenie certifikátu SAŽP s technickými špecifikáciami, ktoré produkt splnil,
- posúdenie zhody produktov s príslušnými environmentálnymi kritériami za účelom udelenia európskej environmentálnej značky Európsky kvet Ministerstvom životného prostredia SR podľa zákona NR SR č. 469/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov a nariadenia (ES) č. 1980/2000 na základe podania žiadosti žiadateľom a vystavenie certifikátu SAŽP s technickými špecifikáciami, ktoré produkt splnil,
- posúdenie zhody dokumentácie organizácie s požiadavkami nariadenia (ES) č. 761/2001 a zákona NR SR č. 491/2005 Z. z. za účelom registrácie v EMAS na základe podania žiadosti žiadateľom,
- posúdenie zhody produktov s vlastným vyhlásením tvrdení výrobcu alebo distribútora o environmentálnych vlastnostiach výrobku v súlade s STN ISO 14021:2002 na základe podania žiadosti žiadateľom a vystavenie certifikátu SAŽP,
- školenie manažmentu a interných audítorov podnikateľských organizácií, verejných organizácií a inštitúcií podľa požiadaviek nariadenia (ES) č. 761/2001 o EMAS a zákona NR SR č. 491/2005 Z. z.,
- konzultácie a poradenstvo k zavedeniu systému environmentálneho manažérstva v malých a stredných podnikoch, vrátane zavedenia integrovaného systému manažérstva, vykonanie auditu systému manažérstva v malých a stredných podnikoch,

- príprava environmentálnych kritérií na nové skupiny produktov na základe iniciácie výrobcov alebo distribútorov v prípade, že je potvrdená dostatočná hospodárska súťaž v predmetných skupinách produktov,
- školiace a konzultačné aktivity v oblasti prípravy a implementácie technických noriem ISO radu 14000 a o dobrovoľných nástrojoch environmentálnej politiky na úrovni EÚ a SR, vrátane poradenstva ich aplikovania na mikroúrovni

Odpadové hospodárstvo:

Regionálne centrum Bazilejského dohovoru (RCBD): organizovanie tréningov, projektov a poskytovanie informácií krajinám strednej a východnej Európy pri implementácii Bazilejského dohovoru

Poskytovanie podpory v oblasti nakladania s odpadmi:

- spracovanie analýz, vyjadrení, posudkov a štúdií v oblasti odpadového hospodárstva (vzniku a nakladania s odpadmi),
- poskytovanie údajov a informácií z informačných systémov zameraných na odpadové hospodárstvo (údaje o vzniku a nakladaní s odpadmi v regiónoch, zariadenia kontaminované PCB, obaly a odpady z obalov, odpady z elektrických a elektronických zariadení),
- poskytovanie údajov o vlastnostiach nebezpečných odpadov a ich vplyve na životné prostredie a zdravie ľudí,
- poskytovanie údajov o technikách a technológiách zhodnocovania a zneškodňovania odpadov

Referenčné laboratórium vykonáva:

- analytické skúšanie/hodnotenie odpadov podľa platných štandardných postupov (STN, EN, ISO) a požiadaviek legislatívy v oblasti odpadového hospodárstva, ktorá je daná platným zákonom o odpadoch:
 - stanovenie fyzikálno-chemických a ekotoxikologických ukazovateľov odpadov určených na zhodnotenie/zneškodnenie,
 - stanovenie vyluhovateľnosti odpadov - parametre štandardne pripravených vodných výluhov z odpadov uvedených v prílohe rozhodnutia Rady z 19. decembra 2002, ktorým sa stanovujú kritériá a postupy pre prijímanie odpadu na skládky odpadu podľa článku 16 a prílohy II smernice 1999/31/ES (2003/33/ES),
 - stanovenie koncentrácie škodlivých látok v odpadoch - parametre uvedené v prílohe č. 5 k zákonu o odpadoch,
 - stanovenie prítomnosti a koncentrácie škodlivín a nebezpečných látok v rozsahu zákona o odpadoch a prílohy č. 4 k vyhláske MŽP SR č. 284/2001 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov v znení neskorších predpisov (nebezpečné vlastnosti odpadov), ako aj stanovenie ďalších nebezpečných vlastností odpadov (ekotoxická, následná nebezpečnosť, zieravosť/korozívnosť),
 - monitorovanie skládok odpadov - v rozsahu prílohy č. 15 k vyhláske MŽP SR č. 283/2001 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov a ďalších

požiadaviek podľa vydaných rozhodnutí úradov životného prostredia na prevádzkovanie skládok odpadov,

- stanovenie rizikových látok v kaloch a sedimentoch - v rozsahu zákona č. 188/2003 Z. z. o aplikácii čistiarenského kalu a dnových sedimentov do pôdy

- ekotoxikologické skúšanie/hodnotenie chemických látok a prípravkov, odpadov, kalov, zemín a vôd podľa platných štandardných metód a postupov (metódy OECD a EÚ a štandardné postupy STN, EN, ISO) a požiadaviek legislatívy v oblasti odpadového hospodárstva, ako aj v oblasti chemických látok, ktorá je daná zákonom č. 163/2001 Z. z. o chemických látkach a chemických prípravkoch v znení neskorších predpisov a nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemických látok (REACH); predmetom činnosti sú najmä neekologické štúdie:

- skúšky toxicity na rybách,
- skúšky toxicity na kôrovcoch (*Daphnia magna*),
- skúšky toxicity na riasach,
- skúšky toxicity na rastlinách,
- skúšky toxicity na dážďovkách,
- skúšky biodegradability,
- skúšky inhibície nitrifikácie,
- skúšky inhibície spotreby kyslíka aktivovaným kalom

- podľa platných štandardných postupov (STN, EN, ISO) analýzy vzoriek vôd:

- odpadových - hodnoty ukazovateľov znečistenia vo vypúšťaných odpadových vodách a osobitných vodách v rozsahu jednotlivých príloh nariadenia vlády SR č. 296/2005 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na kvalitu a kvalitatívne ciele povrchových vôd a limitné hodnoty ukazovateľov znečistenia odpadových vôd a osobitných vôd,
- úžitkových - na rôzne účely (sledovanie prípustného znečistenia vôd, priemyselné účely) podľa individuál-

nych požiadaviek alebo pre potreby štátnej správy,

- odbery vzoriek odpadov a odpadových vôd
- poskytuje poradenstvo a konzultačnú pomoc v problematike analytickej kontroly odpadov a k legislatívnym a technickým aspektom použitia skúšobných metód podľa individuálnych požiadaviek alebo pre potreby štátnej správy.

Environmentálna informatika:

- školiace aktivity ArcGIS desktop – ArcView 9.1 (Obsah školenia: oboznámenie sa so súčasťami ArcGIS desktop - ArcCatalog, ArcMap, ArcToolbox a ich nástrojmi; práca a cvičenia v ArcMape (ArcView 9) - zobrazovanie, prekrývanie a výbery priestorových údajov; georeferencovanie, vektorizácia; tlačová zostava; priestorové analýzy a prekrývanie tematických vrstiev),
- spracovanie GIS vrstiev, vrátane úpravy atribútov podľa požiadavky na konkrétnu vrstvu a vytvorenie kombinácie vrstiev,
- scanovanie a georeferencovanie mapových podkladov na veľkoplošnom skeneri Contex Magnum XL54,
- vektorizácia rastrových podkladov,
- tvorba mapových kompozícií z GIS vrstiev podľa požiadavky,
- poradenstvo v oblasti konverzie formátov,
- veľkoformátová tlač na plotri HP 5500ps pri použití UV farieb, rozlíšenie 1 200 dpi,
- zameriavanie GNSS technológiou v teréne,
- zapožičiavanie mobilných GNSS prístrojov a spracovávanie nameraných údajov, poskytovanie referenčných údajov permanentnej GNSS stanice (referenčné súbory pre DGPS v RINEX formáte - interval 1 s),
- zálohovanie dát (CD, DVD),
- zapožičiavanie analógových mapových podkladov,
- tvorba webových stránok,
- spracovanie videozáznamu a jeho spätné nahranie na nosič, prevod do iného formátu),
- skenovanie fotodokumentácie (plnofarebné, max. A3):

- Contex Magnum XL54 (max. šírka predlohy 137 cm),
- úprava naskenovaných dokumentov/fotografií,
- retuš, presvetlenie, optimalizácia pre tlač, web atď.,
- iné grafické práce v Adobe Photoshop/Corel

Environmentálna výchova a vzdelávanie:

- školiaca, konzultačná a poradenská činnosť pre učiteľov, študentov a ostatnú verejnosť,
- organizovanie odborných seminárov, školení a konferencií v oblasti starostlivosti o životné prostredie

Centrálna knižnica SAŽP:

- prezenčné požičiavanie odbornej literatúry z oblasti environmentalistiky, ochrany prírody, zoológie, botaniky, biológie, geológie, hydrológie, mineralógie, lesníctva, pôdoznateľstva, vodohospodárstva, environmentálnej výchovy, trvalo udržateľného rozvoja, ekológie, krajinskej ekológie, územného plánovania, urbanizmu, chémie, speleológie, geografie, vlastivedy kartografie a turistiky,
- knižnično-informačné služby,
- požičiavanie filmov z medzinárodného festivalu filmov o životnom prostredí ENVIROFILM (www.enviroportal.sk),
- prezenčné požičiavanie publikácií vydaných Európskou environmentálnou agentúrou

Strediská environmentálnej výchovy:

- organizovanie detských táborov zameraných na environmentálnu výchovu,
- rekreačné pobyty,
- ubytovacie služby,
- stravovacie služby,
- možnosť uskutočnenia školení, seminárov, konferencií a pod.

Ďalšie informácie získate na www.sazp.sk

Regionálne environmentálne poradenské a informačné strediská (REPIS)

Kancelárie REPIS boli zriadené Ministerstvom životného prostredia SR v spolupráci so Slovenskou agentúrou životného prostredia v priebehu minulého programového obdobia 2004 - 2006.

Desať kancelárií REPIS v siedmich krajoch Slovenskej republiky, a to v mestách

**Banská Bystrica
Banská Štiavnica
Košice
Nitra
Poprad
Prešov
Prievidza
Rimavská Sobota
Trnava
Žilina**

tvorí vzájomne prepojenú, odborne koordinovanú poradenskú sieť. Založením týchto kancelárií sa vytvoril priestor pre efektívnu a systematickú podporu prípravy a implementácie projektov pre čerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov (ŠF) s prioritným zameraním na riešenie problémov v oblasti životného prostredia v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Vďaka nášmu zázemiu a skúsenostiam z predchádzajúceho programového obdobia vám ponúkame komplexné informácie o procese získania a čerpania dotácií v rámci **Operačného programu Životné prostredie**.

1. **poskytujeme** komplexné poradenstvo v rámci Operačného programu Životné prostredie,
2. **zaistíme** všetky potrebné dostupné kvalifikované informácie,
3. **poradíme** vám pri vypracovávaní žiadosti o nenávratný finančný príspevok,
4. **zrealizujeme** priamo u vás konferencie, semináre, školenia, stretnutia

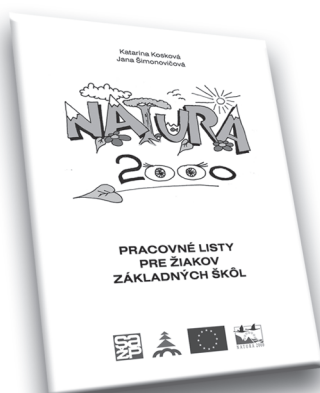
Všetky informácie na portáli (pozri www.repis.sk), ako aj pri konzultáciách, sú poskytované pre všetkých záujemcov zdarma.

Poznávame európsky významné druhy rastlín a živočíchov

manuál pre vytýpované cieľové skupiny

Pre odbornú a laickú verejnosť sú určené determinačné listy európsky významných druhov rastlín a živočíchov. Prvý diel je zameraný na európsky významné druhy rastlín a bezstavovce, druhý diel na stavovce (okrem vtákov), tretí je zameraný na vtáctvo. Manuál je rozdelený do troch samostatných súborov a je zameraný na praktické určovanie a monitoring druhov v teréne), ale aj pre výchovno-vzdelávacie aktivity a celkovú propagáciu projektu, týkajúceho sa sústavy NATURA 2000. Na internetovej stránke bude doplnený o zvuky živočíchov a bude k dispozícii pre pracovné skupiny žiakov a študentov, ktorí sa zapoja do novopripravovaného projektu s rovnakým zameraním.

Publikácie sú určené lesníkom a poľnohospodárom (vlastníkom a užívateľom pozemkov v naturálnych lokalitách), poľovníkom a rybárom, štátnej správe, žiakom a študentom, pedagógom, popularizátorom a milovníkom ochrany prírody.

NATURA 2000

pracovné listy pre žiakov základných škôl

Pracovné listy sú určené na priblíženie programu a sústavy chránených území NATURA 2000 prostredníctvom aktivít opisujúcich rastlinné a živočíšne druhy a biotopy európskeho významu, vrátane legislatívy a odkazov na ďalšie informačné zdroje.

Kontakt: Slovenská agentúra životného prostredia – Centrum programovania environmentálnych projektov a environmentálnej výchovy, Tajovského 28, P. O. Box 252, 975 90 Banská Bystrica
tel.: 048/ 437 41 94, e-mail: hana.pancikova@sazp.sk

ADRESY

Adresár SAŽP

• Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP)

ústredie
adresa: Tajovského 28, P. O. Box 252
975 90 Banská Bystrica
tel.: 048/ 437 41 11
fax: 048/ 423 04 09
e-mail: sazp@sazp.sk

• Centrum starostlivosti o vidiecke životné prostredie (CTK)

adresa: Tajovského 28, P. O. Box 252
975 90 Banská Bystrica
tel.: 048 / 437 41 71
fax: 048/ 415 28 90
e-mail: c-ctk@sazp.sk

• Centrum rozvoja environmentalistiky (CRE)

adresa: Tajovského 28, P. O. Box 252
975 90 Banská Bystrica
tel.: 048/ 437 41 31
fax: 048/ 413 21 60
e-mail: c-cre@sazp.sk

• Centrum environmentálnej informatiky (CEI)

adresa: Tajovského 28, P. O. Box 252
975 90 Banská Bystrica
tel.: 048/ 437 41 38
fax: 048/ 413 36 35
e-mail: c-cei@sazp.sk

• Centrum programovania environmentálnych projektov a environmentálnej výchovy (CPEP)

adresa: Tajovského 28, P. O. Box 252
975 90 Banská Bystrica
tel.: 048/ 437 41 81
fax: 048/ 413 36 28
e-mail: c-cpep@sazp.sk

• Centrum starostlivosti o mestské životné prostredie (CMŽP)

adresa: Dolný Val 20
010 06 Žilina
tel.: 041/ 507 09 11
fax: 041/ 562 11 91
e-mail: c-cmzp@sazp.sk

• Centrum environmentálneho manažérstva (CEM)

adresa: Pažitná 84
917 01 Trnava
tel.: 033/ 590 78 11
fax: 033/ 553 68 17
e-mail: c-cem@sazp.sk

• Centrum odpadového hospodárstva a Bazilejského dohovoru (COH)

adresa: Hanulova 5/D
844 40 Bratislava
tel.: 02/ 602 016 11
fax: 02/ 642 826 83
e-mail: c-coh@sazp.sk

• Centrum hodnotenia environmentálnej kvality regiónov (CER)

adresa: Alžbetina 25
040 01 Košice
tel.: 055/ 720 34 11
fax: 055/ 720 34 18
e-mail: c-cer@sazp.sk

• **Centrum krajinného plánovania, prírodných a energetických zdrojov (CKP)**

adresa: Sabinovská 3
080 01 Prešov
tel.: 051/ 748 01 12
fax: 051/ 748 01 18
e-mail: c-ckp@sazp.sk

Strediská environmentálnej výchovy (SEV)

• **SEV Drieňok**

adresa: 980 23 Teplý Vrch
tel.: 047/569 61 19
fax: 047/569 62 14
mobil: 0915 576 286
e-mail: sev-drienok@sazp.sk
URL: <http://www.sazp.sk/SEV/drienok/>

• **SEV Harmónia**

adresa: Harmónia 3547
900 01 Modra
tel.: 033/ 647 31 51
fax: 033/ 647 31 53
e-mail: sev-harmonia@sazp.sk
URL: <http://www.sazp.sk/SEV/harmonia/>

• **SEV Regetovka**

adresa: 086 35 Regetovka
tel.: 054/ 476 80 81
fax: 054/ 476 80 80
mobil: 0908 910961
e-mail: sevbjrec@sazp.sk
URL: <http://www.sazp.sk/SEV/regetovka/>

• **SEV Orlík**

adresa: Sobotské námestie 62
058 01 Poprad - Spišská Sobota
tel.: 052/ 776 95 33
mobil: 0905 418 177
e-mail: orlik@sazp.sk
URL: ???

• **SEV Dropie**

adresa: Kolárovska 30
946 14 Zemianska Oľča
tel.: 035/ 789 60 55
fax: 035/ 778 04 92
mobil: 0908 967 970
e-mail: sev-dropie@sazp.sk
URL: <http://www.sazp.sk/SEV/dropie/>

Kancelárie Regionálnych environmentálnych poradenských a informačných stredísk (REPIS)

• **Vedúci odboru riadenia REPIS**

meno: Mgr. Peter Javorský
adresa: Sabinovská 3, 080 01 Prešov
tel.: 051/ 771 64 43
fax: 051/ 748 01 18
mobil: 0907 850 131
e-mail: peter.javorsky@sazp.sk

• **REPIS Banská Bystrica**

meno: Ing. Adriana Svitaňová - Krajčiová
adresa: Tajovského 28, P. O. Box 252

795 90 Banská Bystrica
tel.: 048/ 437 41 86, 048/ 413 52 11
mobil: 0918 878 086
e-mail: adriana.krajciovaa@sazp.sk

meno: Ing. Marian Štiasny
adresa: Tajovského 28, P. O. Box 252
975 90 Banská Bystrica
tel.: 048/ 437 41 86, 048/ 413 52 11
mobil: 0907 907 223
e-mail: marian.stiasny@sazp.sk

• **REPIS Nitra**

meno: Ing. Katarína Béresová
adresa: Ďurkova 19, 949 01 Nitra
tel.: 037/ 655 55 34, 037/ 652 41 89
mobil: 0905 314 427
e-mail: katarina.beresova@sazp.sk

meno: Ing. Ľudmila Števicová
adresa: Ďurkova 19, 949 01 Nitra
tel.: 037/ 655 55 33, 037/ 652 41 89
mobil: 0915 576 290
e-mail: ludmila.stevicova@sazp.sk

meno: Ing. Mária Chňapeková
adresa: Ďurkova 19, 949 01 Nitra
tel.: 037/ 652 41 89
e-mail: maria.chnapkova@sazp.sk

• **REPIS Žilina**

meno: Ing. Alena Kovalová
adresa: Dolný Val 20, 012 06 Žilina
tel.: 041/ 562 07 04, 041/ 507 09 26
mobil: 0907 850 138
e-mail: alena.kovalova@sazp.sk

meno: Ing. Elena Kaločová
adresa: Dolný Val 20, 012 06 Žilina
tel.: 041/ 562 07 04, 041/ 507 09 27
mobil: 0907 824 255
e-mail: elena.kalocova@sazp.sk

• **REPIS Trnava**

meno: RNDr. Alexandra Hlubíková
adresa: Pažitná 84, 917 01 Trnava
tel.: 033/ 590 78 17
mobil: 0907 858 705
e-mail: alexandra.hlubikova@sazp.sk

meno: Ing. Lucia Holíčková
adresa: Pažitná 84, 917 01 Trnava
tel.: 033/ 590 78 17
e-mail: lucia.holickova@sazp.sk

• **REPIS Banská Štiavnica**

meno: Zuzana Chladná
adresa: Kammerhofská 26
969 00 Banská Štiavnica
tel.: 045/694 95 22, 045/ 692 06 81
mobil: 0918 878 084
e-mail: zuzana.chladna@sazp.sk

meno: RNDr. Marian Skaviniak
adresa: Kammerhofská 26
969 00 Banská Štiavnica
tel.: 045/694 95 22, 045/ 692 06 81

mobil: 0918 878 085
e-mail: marian.skaviniak@sazp.sk

• **REPIS Prešov**

meno: Ing. Martin Kundra
adresa: Sabinovská 3, 080 01 Prešov
tel.: 051/ 771 64 42
mobil: 0907 831 733
e-mail: martin.kundra@sazp.sk

meno: Mgr. Anna Tkáčová
adresa: Sabinovská 3, 080 01 Prešov
tel.: 051/ 771 64 41
mobil: 0907 824 144
e-mail: anna.tkacova@sazp.sk

• **REPIS Košice**

meno: Ing. Martin Kozelka
adresa: Tajovského 10, 040 01 Košice
tel.: 055/625 55 67
mobil: 0907 850 133
e-mail: martin.kozelka@sazp.sk

meno: Ing. Martina Pihuličová
adresa: Tajovského 10, 040 01 Košice
tel.: 055/ 625 32 40
mobil: 0915 595 043
e-mail: martina.pihulicova@sazp.sk

• **REPIS Prievidza**

meno: Ing. Viera Madajová
adresa: Dlhá 3, 971 01 Prievidza
tel.: 046/ 542 50 93, 046/ 519 97 22
mobil: 0907 858 615
e-mail: viera.madajova@sazp.sk

meno: Ing. Ján Pisch
adresa: Dlhá 3, 971 01 Prievidza
telefón: 046/ 51 99 714
e-mail: jan.pisch@sazp.sk

• **REPIS Rimavská Sobota**

meno: Ing. Milan Gembický
adresa: Svätoplukova 40, 979 01 Rimavská Sobota
tel.: 047/ 562 14 19
e-mail: milan.gembicky@sazp.sk

meno: Ing. Želmíra Ružičková
adresa: Svätoplukova 40, 979 01 Rimavská Sobota
tel.: 047/ 562 14 19
mobil: 0907 823 190
e-mail: ruzickova@sazp.sk

• **REPIS Poprad**

meno: Eva Ivanová
adresa: Sobotské námestie 62
058 01 Poprad - Spišská Sobota
tel.: 052/ 478 16 14
e-mail: eva.ivanova@sazp.sk

meno: Mgr. Alexandra Salajová
adresa: Sobotské námestie 62
058 01 Poprad - Spišská Sobota
tel.: 052/ 478 16 14
mobil: 0907 858 655
e-mail: sasa.salajova@sazp.sk

www.sazp.sk

Slovenská agentúra životného prostredia sa prostredníctvom stredísk environmentálnej výchovy (SEV) snaží prispievať k zvyšovaniu environmentálneho povedomia širokej verejnosti. Ponúkané výchovné aktivity a zážitkové formy vzdelávania, ktoré sú realizované v jednotlivých strediskách, vedú k formovaniu pozitívnych návykov a postojov verejnosti k životnému prostrediu.

SEV Drieňok Teplý Vrch

sa nachádza v malebnej prírodnej oblasti krajinného prostredia juhovýchodnej časti Slovenského Rudohoria, v oblasti vyznačujúcej sa jedinečnou faunou a flórou.

SEV Drieňok ponúka a organizuje:

- praktické výučbové programy a tvorivé dielne pre deti
- prednášky a besedy pre deti aj pedagógov
- programy zamerané na envioturistiku
- školenia pre pedagógov
- environmentálne zamerané letné tábory pre deti ZŠ
- školy v prírode pre deti MŠ a ZŠ
- organizovanie konferencií, seminárov, školení (k dispozícii didaktická technika)
- individuálne pobyty pre širokú verejnosť
- možnosť celoročného ubytovania v 2, 3 a 4-lôžkových izbách a apartmánach s vlastným sociálnym zariadením kategórie hotel** alebo kategórie „turistická ubytovňa“
- stravovanie formou plnej penzie, polpenzie alebo výberom z menu
- celková kapacita objektu je 110 lôžok.

Kontakt:

SEV SAŽP Drieňok Teplý Vrch
tel.: 047/569 61 19, 0915 576 286
e-mail: sev-drienok@sazp.sk
www.sazp.sk/rekreacia/teply_vrch

SEV Regetovka

sa rozprestiera v prekrásnom prostredí pohoria Nízke Beskydy v Ondavskej vrchovine.

SEV Regetovka ponúka a organizuje:

- environmentálne zamerané jednodňové a viacdňové programy pre širokú laickú a odbornú verejnosť
- letné a zimné tábory
- školy v prírode a viacdenné pobytové zájazdy so špeciálnym environmentálnym programom
- školenia, semináre, kurzy
- celoročné ubytovanie v 2 – 6-lôžkových izbách s vlastným sociálnym zariadením
- stravovanie formou polpenzie, plnej penzie alebo výberom z menu
- kapacita zariadenia je 100 lôžok.

Kontakt:

SEV SAŽP Regetovka
tel.: 054/476 80 81
e-mail: sev-regetovka@sazp.sk
www.sazp.sk/rekreacia/regetovka

SEV SAŽP Harmónia Modra

nachádzajúce sa v bezprostrednej blízkosti vinohradníckeho mestečka Modra (okres Pezinok) v rekreačnej oblasti Harmónia, v prostredí malokrapatskej prírody (CHKO Malé Karpaty).

SEV Harmónia Modra ponúka a organizuje:

- jednodňové i viacdňové environmentálne programy
- tábory a školy v prírode so špeciálnym environmentálnym programom

- environmentálne výučbové programy
- semináre, školenia (k dispozícii sú učebne s didaktickou technikou)
- pobyty pre jednotlivcov i rodiny
- možnosť celoročného ubytovania v izbách s vlastným sociálnym zariadením

Kontakt:

SEV SAŽP Harmónia
Harmónia 3547, 900 01 Modra
tel.: 033/647 31 51
e-mail: sev-harmonia@sazp.sk

SEV Drieňok

Žitný ostrov je najväčším riečnym ostrovom Slovenska. V srdci Žitného ostrova (súčasť Podunajskej nížiny) sa nachádza Stredisko environmentálnej výchovy SAŽP Drieňok. Vzdialenosť od najbližšieho mesta Kolárovo je cca 10 km.

SEV Drieňok ponúka a organizuje:

- environmentálne programy (praktické a teoretické)
- školy v prírode a letné tábory
- ubytovanie pre nenáročných v 4, 5 a 9-lôžkových izbách a apartmániku, ubytovacie zariadenie v kategórii „turistická ubytovňa“ s celkovou kapacitou 40 lôžok
- stravovanie je zabezpečené individuálne podľa požiadaviek alebo dodávateľským spôsobom. K dispozícii je jedáleň s príručnou kuchynkou.

Kontakt:

SEV SAŽP Drieňok
Kolárovska 30, 946 14 Zemianska Olča
tel.: 035/789 60 55
e-mail: sev-drieňok@sazp.sk

SEV SAŽP Orlík Poprad - Spišská Sobota

Stredisko environmentálnej výchovy sa nachádza v čarovnom prostredí historickej časti mesta Poprad - Spišská Sobota. Jedinečné prostredie a okolitá príroda priamo pod Vysokými Tatrami vytvára podmienky pre oddych a relax. Poloha zariadenia je možným východiskom pre návštevu štyroch národných parkov - Vysoké Tatry, Nízke Tatry, Slovenský raj a Pieniny.

SEV Orlík ponúka a organizuje:

- environmentálne programy
- semináre, školenia, pracovné rokovania
- ubytovacie služby penzionového typu v 2 – 4-lôžkových izbách s vlastným sociálnym zariadením
- pre možnosť prípravy občerstvenia je k dispozícii kuchynka s príslušenstvom

Kontakt:

SEV SAŽP Orlík
Sobotské námestie 62
058 01 Poprad - Spišská Sobota
tel.: 052/776 95 33
e-mail: orlik@sazp.sk

PRÍLOHY K ČLÁNKOM

Spolupráca SAŽP s Európskou environmentálnou agentúrou je obojstranne prospešná (príloha k článku na s. 29)

Jednotlivé grafy znázorňujú zlepšovanie pozície Slovenskej republiky v hodnotení krajín v oblasti prioritných dátových tokov poskytovaných EEA (2000 – 2007)

SÚŤAŽE

Súťaž NATURA 2000

Chránme prírodu pre človeka. Pod týmto názvom sme v Enviromagazine č. 3 uverejnili súťaž zameranú na sústavu chránených území členských štátov Európskej únie NATURA 2000. Ak ste sa do súťaže zapojili, určite očakávate, či sa medzi menami výhercov objaví aj to vaše. Do žrebovania sme zaradili všetkých, ktorí správne odpovedali, že národné zoznamy obsahujú 381 území európskeho významu a 38 chránených vtáčích území.

Výhercovia

Balíčky darčkových predmetov NATURA 2000 posielame týmto výhercom: Gabriele Lida-sovej zo Žiliny, Sophii Lochard z Kežmarku, Mariánovi Ličákovi z Prešova, RNDr. Danici Božovej z Kežmarku, Ing. Štefanovi Palačkovi z Levíc a Ing. Miroslavovi Švolíkovi z Kozákoviec. Blaho-želáme!

PUBLIKÁCIE

Na podporu EIA/SEA

SAŽP venuje veľkú pozornosť podpore skvalitnenia a dobudovania podmienok implementácie zákona v oblasti informačného zabezpečenia zúčastnených subjektov v rámci procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie a participácie verejnosti v procese EIA/SEA ako normy transponujúcej acquis v oblasti SEA. S cieľom skvalitniť informovanie verejnosti o tomto procese, vrátane zlepšenia prístupu a zapojenia verejnosti do rozhodovacích procesov v oblasti starostlivosti o životné prostredie, SAŽP zrealizovala projekt UIBF 2005 Dobudovanie informačného systému pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie – časť strategické environmentálne hodnotenie, ktorého obstarávateľom bolo Ministerstvo financií SR.

Dotvoril sa informačný systém pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie (IS EIA/SEA) – tretia časť, v rámci ktorého sa rozšírila verejne prístupná časť IS EIA/SEA cez webovú stránku <http://eia.enviroportal.sk> o tretiu časť „Informácie“ a vytvorila sa anglická verzia tejto webovej stránky, so zámerom informovať verejnosť zo zahraničia o procese posudzovania vplyvov na životné prostredie v Slovenskej republike. S tým súvisel ďalší výstup tohto projektu – vytvorenie propagačných materiálov v slovenskej a anglickej verzii, metodických príručiek a časopisu o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v dvoch pilotných číslach.

Časopisoch sa dočítate napr. o medzinárodných súvislostiach posudzovania vplyvov činností a hodnotenia vplyvov plánov a programov na životné prostredie, o histórii a súčasnosti procesu posudzovania vplyvov v SR, ďalej o skúsenostiach z praxe, právnych predpisov a pod.

Publikácie v oboch jazykových verziách sú prístupné v tlačovej verzii na SAŽP (Dokumentačné centrum EIA/SEA, e-mail: eia@sazp.sk) v Banskej Bystrici a aj na vyššie spomínanej webovej stránke v elektronickej forme.

NATURA 2000

Poznávame faunu a flóru

Slovenská agentúra životného prostredia vydala tri súbory poznávacích hracích kariet, zameraných na poznávanie ohrozených druhov fauny a flóry, zahrnutých do programu NATURA 2000.

RASTLINY

Geografická poloha Slovenska v strede Európy, na hranici Karpát a Panónskej nížiny, podmieňuje bohatstvo diverzity flóry. Na Slovensku sa uvádza výskyt 11 270 rastlinných druhov (vrátane rias). Avšak mnohé druhy vyhynuli, niektoré sa stali vzácnymi, iné sú ohrozené. Z celkového počtu 3 352 druhov vyšších rastlín bolo do Červeného zoznamu papradí a kvitnúcich rastlín flóry Slovenska zapísaných 1 270 druhov, z čoho vyhynutých je 73 druhov. Medzi najcenejšie patrí 220 druhov endemitov. Základnou príčinou ohrozenia rastlín je deštrukcia stanovišť – či už priama (napr. premena ekosystémov, výstavba, ťažba nerašných surovín), alebo nepriama (napr. znečisťovanie, zmeny vodného režimu) a i. Počet štátom chránených taxónov rastlín (aj druhov európskeho významu

zaradených do smernice o biotopoch) predstavuje 1 368 druhov, z nich je 45 európskeho významu, z ktorých 12 je prioritných, a preto im venujeme zvýšenú pozornosť.

ŽIVOČÍCHY - bezstavovce

Vo faune Slovenska evidujeme okolo 42 tisíc druhov živočíchov. Medzi najcenejšie patria endemity, ktoré sa vyskytujú len v určitých oblastiach a nikde inde na Zemi. U nás prevládajú karpatské endemity zaradené do 102 živočíšnych taxónov, prevažne bezstavovcov. K nim patrí až 92 taxónov európskeho významu, pričom najviac druhov radíme do triedy hmyzu.

ŽIVOČÍCHY - stavovce

Medzi karpatskými endemitmi sa na našom území vyskytuje až 102 živočíšnych taxónov, prevažne bezstavovcov. Z celkového počtu 548 voľne žijúcich stavovcov Slovenska je 153 ohrozených. Patrí medzi ne 27 druhov rýb a mihúľ, 20 druhov obojživelníkov, 20 druhov plazov, 71 druhov vtákov a 32 druhov cicavcov. To znamená, že je ohrozených 45 %

druhov rýb (vrátane mihúľ), všetky druhy obojživelníkov a plazov, 32 % druhov vtákov a 65 % druhov cicavcov. Zo živočíchov evidujeme 153 druhov (okrem vtákov) európskeho významu, vrátane 12 prioritných. Z celkového počtu viac ako 340 u nás voľne žijúcich druhov vtákov, v súčasnosti až 81 druhov sú európskeho významu.

KRÍŽOVKA

SA ZP	neobmedzená voľnosť	2. ČASŤ TAJNÍČKY	SA ZP	obrancovia (šport.)	jeden, po anglicky	básnický zápor	nedávala pokyny a prikazy	SA ZP	jarná úroda zo záhrady (2 slová)	podmie- ňovacia spojka	cudzí predpona s významom „nepravý“	americium (chem. zn.)	501 rím. číslami	vytvárajúce hranice	podkôrpe tkanivo stromov
citoslovce syčania			mesto v Nemecku počula (kniž.)					zaútočil, prepadol							
rozlúčka								4. ČASŤ TAJNÍČKY kládol odpor							
ochrana nôh v číždach						fáza Mesiaca predložka so 4. a 6. p.				Pomôcky: alal, alit, Átha, et, TOKOZ	EČ áut okresu Košice - okolie	astát (chem. zn.)	rímsko- katolícky (skr.) popravca		
ostrov v Indonézii					klesá výchynutý morský živočích					hnedý mliečny nápoj					
tyče na vozoch				česká zn. zámieš súvisiaca so stavom						dočasný turistický prístrešok					trochu varil
EČ áut okresu Dolný Kubín			stroncium (chem. zn.) cudzokraj- ná rastlina				3. ČASŤ TAJNÍČKY			vykonávajú orbu	príslušník kmeňa plazov	odhad výsledku kridlo (odb.)			
mongolskí pastieri						prvá časť výplaty, preddavok							opytovacie zámeno		
SA ZP	démon v mýtoch Chaldejcov urob jedlo					pracovná alebo športová kombinéza							ultra-fialo- vý (cudzí skratka)		
patriace ujovi						označenie dodávko- vého auta				ruský súhlas označenie kamiónov			osobné zámeno peňažná poukážka		
všeobecný (skr.)						hornina bohatá na hliník povzdych					latinská spojka (a)	zarastený močiar 6 rím. číslami			
a iné (skr.)			fúkal					1. ČASŤ TAJNÍČKY							
druhá sol- mizačná slabika			časť pôvod. názvu Dub- linu s význ. „prútený“					druh tovaru							

Ľudstvo má jedinú dobrú zbraň – smiech. Toto je tajnička tretieho tohtoročného čísla Enviromagazínu. Spomedzi správnych riešiteľov sme vyžrebovali týchto výhercov: **Filipa Hromádku, Jesenice, Ivanu Zacharskú, Sabínov, a Ing. Miroslava Švolíka, Kozárovce.** Výhercom srdečne blahozeláme. Ďalšie zaujímavé publikácie čakajú na troch správnych lúštitelov tejto krížovky. **Vaše odpovede čakáme v redakcii do 10. novembra 2008.**